

Sygn. akt I NWW 2/21

POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie z powództwa A. C.

przeciwko P. C.

z udziałem K. K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 12 maja 2021 r.,

na skutek wniosku o wyłączenie asesora sądowego K.K. od orzekania w sprawie III C (...),

pozostawia wniosek bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Podczas rozprawy, toczącej się przed Sądem Rejonowym w S., w sprawie o sygn. akt III C (...), w dniu 16 grudnia 2020 r. pozwany P. C. (dalej: wnioskodawca) złożył ustnie wniosek o wyłączenie sędziego. W uzasadnieniu wniosku wskazał, że zgodnie z przepisem art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej ma prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Wymogu tego nie spełnia natomiast asesor sądowy. Postanowieniem z 22 grudnia 2020 r. Sąd Rejonowy w S., na podstawie przepisu art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2021, poz. 154, dalej: uSN) przekazał Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wniosek złożony przez wnioskodawcę o wyłączenie od rozpoznania sprawy asesora sądowego K. K. – celem nadania mu dalszego biegu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z przepisem art. 26 § 2 uSN, do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania. Ponadto, na podstawie art. 26 § 3 uSN ustawodawca przesądził, że wniosek, o którym mowa w art. 26 § 2 uSN, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje on ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Na wstępie podkreślić należy, że powołane wyżej przepisy ustanawiają Sąd Najwyższy właściwym do rozpoznania wniosków o wyłączenie sędziego tylko co do zarzutów braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. W pozostałym zakresie zastosowanie znajdują odpowiednie przepisy regulujące orzekanie w sprawach o wyłączenie sędziego w trybie właściwej dla danej sprawy procedury (cywilnej lub karnej).

Wnioskodawca jako podstawę swojego wniosku wskazał okoliczność, że sprawa cywilna (o zapłatę), w której był on stroną pozwaną, rozpoznawana była nie przez sędziego, ale przez asesora sądowego. Jego zdaniem, stało to w sprzeczności z przepisem art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z którym każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Wnioskodawca nie skonkretyzował poza tym innych powodów, które mogłyby skutkować brakiem niezawisłości orzekającego w sprawie asesora sądowego.

Powyższe twierdzenie wnioskodawcy jest nieuzasadnione. Zgodnie z przepisem art. 47 § 1 k.p.c., w pierwszej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Pomimo że z literalnego brzmienia tego przepisu wynika, iż sprawy rozpoznawane są przez sędziego, systemowa wykładnia powyższej normy wskazuje, że odnosić ją należy również do asesorów sądowych, którym powierzono pełnienie obowiązków sędziego (zob. np. I. Kunicki, *Komentarz do art. 47 k.p.c.*, w: A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A. Komentarz. Art. 1-424*¹², Warszawa 2020, Legalis/el.). Umocowanie to wynika wprost z przepisu art. 2 § 1a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. 2020, poz. 2071, dalej: p.u.s.p.). Zgodnie z nim, w sądach rejonowych zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości wykonują także asesory sądowi, z wyłączeniem: 1) stosowania tymczasowego aresztowania w postępowaniu przygotowawczym wobec zatrzymanego przekazanego do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania; 2) rozpoznawania zażaleń na postanowienia o odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia, na postanowienia o umorzeniu śledztwa lub dochodzenia i na postanowienia o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw; 3) rozstrzygania spraw, o których mowa w art. 12 pkt 3 p.u.s.p. Należy podkreślić, że sprawa o zapłatę, w której pozwanym jest wnioskodawca, nie została zaliczona do żadnej z powyższych kategorii spraw.

Chociaż językowo termin „asesor” nie jest tożsamy z terminem „sędzia”, to nie ulega wątpliwości, że umocowanie asesora do orzekania winno być rozważane w kategorii rodzaju zadania, realizowanego w ramach wymiaru sprawiedliwości. Skoro to samo zadanie w akcie prawnym ustrojowym zostało powierzone zarówno sędziemu, jak i asesorowi, jego realizacja, skonkretyzowana w niniejszym przypadku w art. 47 § 1 k.p.c., może być wykonywana zarówno przez sędziego, jak i asesora sądowego – chociaż przepis ten w pierwszej kolejności odwołuje się jedynie do sędziego, w składzie którego orzeka sąd (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 grudnia 2020 r., III KK 364/20).

Odnosząc się do kwestii braku niezawisłości sędziego, należy zaznaczyć, że rozumie się pod tym pojęciem sytuację, w której sędzia pozostawałby zależny od różnorodnych wpływów i wskazówek ubocznych, ulegał wpływom w zakresie wydawanych postanowień oraz wyroków i innych czynności zmierzających do rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy. W orzecznictwie Trybunału

Konstytucyjnego zwraca się również uwagę na takie okoliczności jak: stronnictwo w stosunku do uczestników postępowania, zależność od organów pozasądowych, brak samodzielności sędziego wobec władz i innych organów sądowych, zależność od wpływu czynników społecznych i politycznych, zwłaszcza partii politycznych (por. P. Wiliński, P. Karlik, w: L. Bosek, M. Safjan (red.), *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87-243*; Legalis 2016). Sama okoliczność, że orzekającym w sprawie jest asesor sądowy, a nie sędzia, nie stanowi w żadnej mierze podstawy dla uznania, iż dochodzi do zaktualizowania się przesłanki braku niezawisłości.

Należy wskazać, że Trybunał Konstytucyjny badał kwestię zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej przepisów dotyczących statusu asesora sądowego. Analizując przepisy poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. 1993, nr 7, poz. 25) nie wykluczył możliwości istnienia instytucji asesorów, a jedynie zwrócił uwagę na konieczność uniezależnienia powoływania asesorów sądowych od Ministra Sprawiedliwości i zapewnienia wpływu Krajowej Rady Sądownictwa na karierę zawodową sędziego *in spe* (wyrok TK z 24 października 2007 r., SK 7/06, Dz.U. 2007, nr 204, poz. 1482). Biorąc pod uwagę obecny tryb powoływania asesorów sądowych, uregulowany odpowiednio w przepisach art. 106h i nast. p.u.s.p., należy uznać, że powyższe zastrzeżenia Trybunału Konstytucyjnego straciły na aktualności.

Przede wszystkim w aktualnym stanie prawnym asesora sądowego powołuje Prezydent RP na czas nieokreślony, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (art. 106i § 1 p.u.s.p.). Zgodnie z art. 106i § 2 p.u.s.p., w akcie mianowania Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wyznacza miejsce służbowe (siedzibę) asesora sądowego, zgodnie z jego wyborem dokonany stosownie do trybu określonego w art. 33a ust. 5 albo art. 33b ust. 6 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz.U. 2020, poz. 1366). Według art. 106j § 1 p.u.s.p. asesor sądowy w sprawowaniu swojego urzędu jest niezawisły i podlega tylko Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawom, co odpowiada analogicznemu rozwiązaniu zawartemu w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej dotyczącemu sędziów. Ponadto, przepis art. 106j § 2 u.s.p. ustanawia zakaz prowadzenia działalności politycznej asesorów w sposób

analogiczny do regulacji przyjętej wobec sędziów zawartej w art. 178 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Niezależnie od powyższego, należy również zaznaczyć, że przy formułowaniu zarzutu, o którym mowa w przepisie art. 26 § 2 uSN, konieczne jest konkretne wskazanie, z jakiego powodu w danej sprawie naruszona została niezależność sądu lub niezawisłość sędziego. Wnoszący o wyłączenie sędziego powinien przywołać sytuacje, zdarzenia czy zachowania, które świadczą o zaistnieniu takich okoliczności i przynajmniej je uprawdopodobnić. Niewystarczające będzie samo stwierdzenie, że sędzia, a także – jak w niniejszej sprawie – asesor, nie spełnia warunków niezawisłości lub zachodzą co do tego wątpliwości. W niniejszej sprawie wnioskodawca nie spełnił powyższego warunku. Jego wniosek opiera się wyłącznie na zarzucie, że asesor sądowy nie był umocowany do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości w sprawie cywilnej, w której wnioskodawca był stroną pozwaną. Stwierdzenie to pozostaje w oczywistej sprzeczności z powołanymi wyżej przepisami ustrojowymi.

Biorąc pod uwagę powyższe, na podstawie przepisu art. 26 § 3 uSN, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.